

LITURGIE: TRADICE VE SVÉM LESKU

Dom Gérard Calvet
opat ze Saint-Madeleine Le Barroux, Francie

Co je liturgie?

Jeden mnich se svěřil jednoho dne svému opatovi, že bez pomoci liturgie by nebyl zůstal věrný svému povolání. Co je tedy tajemstvím této úchvatné skutečnosti, která se tak mocně chápe lidských srdcí a vnitřně je přetváří a osvěcuje? Liturgie byla v prvních šestnácti stoletích potravou (výživou) víry, poučením a vzděláním pro duše. Potom došlo k náboženským cvičením (Uebungen?) humanistické zbožnosti.

Odkud dostali inspiraci generace, které zbudovali kláštery a katedrály? Definice nebo pokus o určení (smyslu) liturgie nám pomohou zodpovědět tuto otázku.

Místo uctívání

Pro Doma Gueranger je liturgie "jednota symbolů, zpěvů a úkonů (jednání), skrze kterou vyjadřuje Církev svůj vztah k Bohu." Dá se v tom ihned rozpoznat vertikální dimenze: duch liturgie se nevztahuje nejdříve na zdokonalení člověka, nýbrž je hlavně chválou Boha. Mše sv., Nešpory, nějaká svátost nebo svátostina jako např. posvěcení kaple nás vedou nevyhnutelně k hluboké úctě (uctívání) nekonečného majestátu Pána. A možná je toto nejlepším lékem proti kultu člověka, v kterém spočívá největší zlo moderny: naše společnost podléhá pokušení, přizpůsobit víru člověku, místo aby člověka připodobnila (angleichen) víře (místo aby člověka formovala vírou). Tento "obrat" je pramenem našeho neštěstí.

O co se tedy jedná při uctívání, ne-li o svobodné a láskyplné podřízení božské Transcendenci, o uznání suveréních práv Boha nad jeho stvořením? Díky svému rozhodnému teocentrickému nasměrování (orientaci) nabízí liturgie lidem naší doby lék proti jedu ideologií. Tímto směrem ukazuje také kardinál Ratzinger, když vyslovuje kritiku mše sv. celebrowané "k lidu", která liturgické shromáždění mění na sebeoslavu ("Selbstzelebrierung") a odsuzuje ho tak k dialogu se sebou samým.

Nositel tradice

Prosíme Doma Gueranger, aby nám podal další elementy své definice. Liturgie, říká, "je tradice na vrcholu své moci a slavnostnosti". To nám dává rozumět, jaké nedocenitelné dobrodiní skrze ní věřící obdrží: obsah víry jim není předáván jen skrze katechismus, který většinou zapomenou, nýbrž také

skrže tak obsahově bohaté formy, které jim jsou každý den k dispozici a sice z misálu, z hlubokých textů Písma sv., z krásně znějících gregoriánských zpěvů a ze svátostí; ve všech úkonech (činech) je vyjadřována víra Církve. Dom Grammont, opat z Bec Hellouin, mi vyprávěl o jednom protestanském pastorovi, který poté co se zúčastnil slavné mše sv., k němu spěchal a nadšeně zvolal: Viděl jsem Církev! Rozpoznal jí na základě podoby (díky podobě) její nejčistší a nejstarší tradice, s nezměněným a svatým ritem stovky let staré liturgie: veřejnou modlitbu církve nelze vymyslet.

Nevyčerpatelný pramen krásy

Sakramentální proud, naplněný vírou, světlem, zpěvy, vůní a určitou hutností, působí na duše jako obdivuhodné pokušení. Se suveréním uměním, jehož tajemství liturgie vlastní, táhne (liturgie) člověka jemně k nadpřirozené skutečnosti, a to způsobem, jakým by to nedokázalo žádné racionální vysvětlení. Náboženský historik Mac Nabb poznamenává, že člověk vstupuje do Církve dvěma branami, skrže bránu rozumu a skrže bránu krásy: malí i velcí zde hasí svou žízeň. Úzká brána, říká, je brána rozumu: otevírá se inteligentním a moudrým. Široká je ta druhá, brána krásy. V tomto smyslu se vyjádřil také Henri Charlier: Člověk musí ztratit iluze, že se pravda může plodně sdělovat bez lesku, který patří k její přirozenosti a který se nazývá krása. Kdo by tedy mohl katolické liturgii upřít, že odpovídá na definici krásna, jak jí dal Platon, když řekl, že je zjevením (Aufschein) pravdy.

Výchova člověka

Krásna liturgie nenachází svůj cíl v sobě samé. Liturgie se neomezuje také na to, aby propůjčila pravdě víry svůj lesk: Ona je vychovatelkou člověka, nejdříve tím že živí modlitbu výběrem nejkrásnějších míst Písma sv., potom že během liturgického roku představuje celistvost tajemství Krista. Ta tajemství jsou úkony Krista, které on vykonal v přesně určený okamžik (narození, utrpení, smrt, vzkříšení). Ona jsou ve své historicitě sice provždy uzavřena, prodlužují se ale v obětním konání (Církve), které je jakoby "přenášením" (předáváním). Tak jako před tisíci lety vyhaslá hvězda, jejíž světlo dále září nocí, přichází Kristus naproti duším během liturgického roku, aby je nově přetvořil podle svého obrazu. Skrže tato tajemství se může věřící identifikovat s vyvoleným Synem, s "odleskem Boží slávy a obrazem jeho podstaty." Postní doba, kterou v těchto dnech prožíváme vděčí za svou vznešenost významu, který má jako příprava na velikonoční tajemství - ohnisko a střed naší víry.